

Regīna EZERA

Regīna Kindzule, dzimusi Šamreto
1930—2002

Rakstniece

Rakstniece Regīna Ezera pieder pie latviešu padomju literātu paaudzes. Pavisam tapuši trīs desmiti grāmatu. Bet tikai sev raksturīgo literāte pateikusi ar trim grāmatām — romānu "Aka" (1972), isprozas krājumu "Cilvēkam vajag suni" (1975) un romānu "Zemdegas" (1977).

Latviešu literatūrā ūdensšķirtni iezīmēja 1944. gads. No latviešu nācijas uz Vāciju vai Zviedriju bēgļu gaitās devās desmitā daļa tās dzīvā spēka, bet no rakstniekiem, dzejniekiem, literātiem — četras piektdaļas. Pāri palikušie nogaidīja vai kolaborēja — rakstīja pasūtījuma darbus par izaugsmi sociālisma lielvalstī, padomju karavīru varonīgo cīņu Otrā pasaules kara laikā utt. Pēc kara izveidojās situācija, kad latviešu literatūras smaguma centrs atradās ārpus Latvijas, tur gadu no gada radās vairāki jauni romāni un stāstu krājumi, bet Latvijā — tikai daži. Vajadzēja paiet gandrīz desmit gadiem, lai literatūrā ienāktu jauna paaudze. Kopā ar to latviešu literatūrā ienāca Regīna Ezera un tur palika kā latviešu lasītājam saprotamas, visai vienkāršas literatūras radītāja. 1944. gadam arī ir liela nozīme R. Ezeras dzīvē — viņa kopā ar vecākiem devās uz Vāciju, dzīvoja dažādās bēgļu nometnēs pie Elbas, kur blakus atradās krievu un amerikāņu karaspēks. Bet tad mātes iegribu dēļ 1945. gadā atgriezās Latvijā. Cilvēks dzīvo savā laikmetā, bet rakstnieks jo īpaši — izceļošana un atgriešanās bija nozīmīgs virzītājspēks visā R. Ezeras dzīvē.

Regīna Ezera (dzimusi Šamreto, precējusies Lasenberga, vēlāk Kindzule) dzimusi 1930. gada 20. decembrī Rīgā. Viņas dzišlās plūda dažādu tautu asinis, katrā ziņā latvietības tur nebija vairāk par ceturtdaļu, un pati rakstniece atzinusi, ka tāpēc viņas pasaules redzējums ir tik daudzšķautņains. Ar sudraba medaļu beigusi Natālijas Draudziņas 7. vidusskolu, Latvijas Valsts universitātes Vēstures un filoloģijas fakultātes Žurnālistikas nodaļu. Rakstniece līdztekus mācībām strādājusi žurnālā "Bērniņa" un laikrakstā "Pionieris". Žurnāla galvenais redaktors bijis Vladislavs Kaupužs. Viņš ieteicis jaunajai žurnālistei rakstīt. Viņa rakstījusi aprakstus un kritiskus apcerējumus, daļa no tiem parakstīti ar Regīnas Lasenbergas vārdu.

Rakstnieces pirmā publikācija ir stāsts "Pat ikšķis nelīdzēja" žurnālā "Bērniņa" (1955), pirmā isprozas grāmata — "Un ceļš vēl kūp" (1961). Tajā lasāmi karalaika stāsti ar autobiogrāfiskām epizodēm. Jau kā Regīnu Ezeru rakstnieci 1961. gadā uzņēma Rakstnieku savienībā. Tajā pašā gadā tika izdots arī viņas romāns "Zem pavasara debesīm". 1963. gadā iznāca Regīnas Ezeras romāns "Viņas bija trīs", kurā rakstniece atklāj cilvēku savstarpējās attiecības, attēlo spēcīgas emocijas.

Cilvēka un dabas mijiedarbība, dzīvības skaistums un daudzveidība, cilvēka, īpaši sievietes būtība, viņas iekšējās dzīves sarežģītība ir galvenā tēma romānā "Dzilnas sila balāde" (1968), kurā tēlots karš kādas jaunas sievietes dzīvē. Romānā "Aka" rakstniece

tēlo sarežģīto sievietes jūtu pasauli. Šis romāns ir viens no populārākajiem rakstnieces darbiem, kuru 1976. gadā ekranizēja G. Cilinskis. Romāns "Zemdegas" tiek uzskatīts par vienu no izcilākajiem mūsdienu latviešu romāniem, kurā tēlotas smalkas dvēseles vibrācijas, atklājot cilvēcisko tragēdiju slēptos cēloņus. Šeit vietā piebilst, ka padomju gados oriģinālīliteratūra tika izdota milzīgos metienos. Tā arī Regīnas Ezeras darbi iznākuši desmitos tūkstošu eksemplāru metienos un tikuši izpārdoti.

Regīnas Ezeras isprozas krājumi "Daugavas stāsti" (1965), "Aiztek Gaujas ūdeņi, aiztek" (1968), "Pavasara pērkonis" (1973) ir pēc žanra un stila ļoti atšķirīgi veidoti. Isprozas krājumā "Pūka ola" (1995) apkopotas sešas noveles, kas sarakstītas laikā no 1992. līdz 1995. gadam, pēc šā krājuma noveles "Pūka ola" 1996. gadā tika uzņemta televīzijas filma, kurai Regīna Ezera uzrakstīja scenāriju un kurā piedalījās kā aktrise. Viņas pēdējā grāmata "Odas skumjām" (2003) ietverti īsi sacerējumi, ko autore nosaukusi par odām.

Regīna Ezera rakstījusi arī esejas, intervijas un recenzijas. Vairāk nekā 20 gadu autore rakstīja iekšējās recenzijas izdevniecībai "Liesma", šajā laikā apcerējama aptuveni 100 prozas manuskriptu. 49 no šīm recenzijām, kas sarakstītas no 1966. līdz 1985. gadam, apkopotas R. Ezeras grāmatā "Virtuvē bez pavārgrāmatas" (1989).

Regīnas Ezeras daiļradē liela nozīme ir sapņiem, vizijām, nojautām, fantastiskā un reālistiskā sapludinājumam. Daudzārt rakstniece savā daiļradē vienu notikumu aplūko no dažādiem viedokļiem, ievērojot katras personas pasaules uztveri un valodas īpatnības. Visnoteiktāk tas īstenots stāstu ciklā "Pie klusiem ūdeņiem" (1987).

Regīna Ezera bija izcila tulkotāja. Sākotnēji piedalījies tulkotāju konkursā, kur vajadzējis tulkot fragmentu no Mihaila Ļermontova "Mūsdienu varoņa", ļoti sarežģīta ritmizēta, dzejiska sacerējuma. Tā R. Ezera apguvusi ne tikai atdzejošanu un tulkošanu, bet nereti prozā pati lietojusi dzejiskas un ritmizētas formas.

Vienkārša un sirsnīga, tāda palikusi tautas atmiņā. "Tikai neuzdodiet man jautājumus, uz kuriem es nevaru atbildēt," viņa sacīja uz literārajiem lasījumiem sanākušajai publikai. Aiz šķietamā šerpuma un asā tiešuma Regīnā Ezerā slēpās mudinājums katram pašam sevī meklēt atbildes uz dzīves uzdotajiem jautājumiem. Tā to visu mūžu pie baltas papīra lapas darīja rakstniece.

Regīna Ezera apbalvota ar LPSR Valsts prēmiju (1972), viņai piešķirts LPSR Nopelniem bagātas kultūras darbinieces (1974) un LPSR Tautas rakstnieces goda nosaukums (1981). Lai arī padomju laikā nokļuvusi toreizējās varas labvēlībā, saņēmusi prēmijas, godalgas, tomēr nav veltījusi savu daiļradi partijai vai režīmam. Apbalvota ar Triju Zvaigžņu ordeni (1995).

Regīna Ezera mirusi 2002. gada 11. jūnijā savās mājās — Ķeguma novada "Briežos", apbedīta Tomes kapos.

Psiholoģiskās prozas meistare. Regīna Ezera kļuva par pilnīgu psiholoģiskās prozas parādību latviešu literatūrā. Cilvēka un dabas mijattiecības, dzīvības skaistums un daudzveidība, cilvēka, īpaši sievietes būtība, viņas iekšējās dzīves daudzšķautņainība un sarežģītība bija galvenās tēmas Regīnas Ezeras prozas darbos

Žurnāliste Vladislava Kaupuža vadītāja redakcijā. V. Kaupužs mudināja jauno žurnālisti pievērsties romānu rakstīšanai. Tiesa, sākumā, 1961. gadā, Regīnai Ezerai iznāca stāstu krājums "Un ceļš vēl kūp"

Sanēma gan tautas mīlestību, gan varas iestāžu atzinību. LPSR Nopelniem bagātā kultūras darbiniece (1974). LPSR Tautas rakstniece (1981). Apbalvota ar Eduarda Veidenbauma prēmiju (1968), LPSR Valsts prēmiju (1972), Triju Zvaigžņu ordeni (1995)

Fragments no prozas krājuma "Odas skumjām". Tu — kalna smaile. Tu — virsotne, aiz kuras iesākas nokāpšana. Tu — sieviete.

Tu novīlīsi kopā ar meļiem un jānu zālēm. Un tas būs jau rīt. Tevi mīļos rīta vējš. Bet tas būs tikai rīt. Vēl viņš guļ. Viņš vēl klusi čuč ozola dobumā vēveres migā kopā ar vēverēniem. Vēl nav viņa laiks. Vēl ir tavs laiks. Vēl kāzīnieki sauc skurbām balsīm: "Rūgtis! Rūgtis!", vēl gavilē Tavu vārdu: "Līga! Līga!" Tu smiedamās atkriti ziedošās papardēs, pēc skūpstiem tvīkstošām, no skūpstiem kaistošām lūpām. Un piepeši iztrūksties — vai neiekūkojās dzeguze? Vai neiegaismējās rīts?

Regīna Ezera mīlēja dzīvniekus, īpaši savu suni, rakstīja par dzīvniekiem. R. Ezera asociatīvi saistīja dzīvnieku un cilvēku pasauli, vispilnīgāk tas redzams "Zooloģiskajās novelēs", isprozas krājumā "Cilvēkam vajag suni"

Sirsnīgu memuāru autore. 2003. gada decembrī klajā nāca rakstnieces meitas Aijas Vālodzes sakārtotais Regīnas Ezeras nenosūtīto vēstulu izdevums "...pār izgudušiem laukiem skrien mans sapnis". Viņas mājās "Briežos" 2003. gadā atklāta memoriālā istaba

LPSR Rakstnieku savienības valdes locekle. Regīna Ezera kopā ar Jāni Peteru LPSR Rakstnieku savienības 9. kongresa prezidijā 1986. gada 3. aprīlī

Skaistu latviešu kinofilmu scenāriju autore. Pēc Regīnas Ezeras romāna "Aka" motīviem uzņemta mākslas filma "Ezera sonāte" (režisori Gunārs Cilinskis un Varis Brasla, 1976). Filma pēc noveles "Pūka ola" (režisors Tālvāldis Margēvičs, 1976) R. Ezera spēlēja Autori

"Uzlieciet man uz krēsla savu kreisās kājas kurpi, un es, vēlākais, pēc stundas ceturkšņa būšu izdomājusi sižetu nelielam stāstam par jūsu kreisās kājas kurpi!" (R. Ezera)